

03.07.2014

Valtiovarainministeriö

Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö VM093:00/2013

Sisäministeriön lausunto metropolilakia valmistelevan työryhmän väliraportista

Valtiovarainministeriö on pyytänyt sisäministeriöltä lausuntoa metropolihallintolakia valmistelevan työryhmän väliraportista. Väliraportti on hyvin valmisteltu ja siinä tehdyt esitykset yleisellä tasolla kannatettavia. Sisäministeriön käsityksen mukaan nyt lausunnolla olevassa väliraportissa ei kummankaan mallin osalta tulla esittämään turvallisuustoimivallan siirtämistä metropolihallinnolle, joten ministeriöllä ei ole tarvetta lausua asiassa toimivallan siirron näkökulmasta. Sisäministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Metropolihallinnon toteutustavat

Työryhmä on väliraportissaan arvioinut, että metropolihallinto voidaan oikeudellisesti toteuttaa joko perustuslain 121 §:n 4 momentissa tarkoitettuna kuntaa suuremmalla hallinto-alueella toteutettuna itsehallintojärjestelmänä tai pakkokuntayhtymänä, jolla on vaaleilla valittu valtuusto. Oikeudellisen toteuttamismallin valintaan vaikuttavat mm. metropolihallinnolle annettavien tehtävien laajuus ja merkittävyys, rahoituksen suuruus sekä tehtävien oikeusvaikutukset alueen kunnille, kuntayhtymille ja muille sidosryhmille.

Väliraportissa esitetään kaksi vaihtoehtoista toteutustapaa metropolihallinnon perustamiseksi.

1. Vähimmäistehtävät -malli

- Metropolihallinto hoitaisi tehtäviä, joilla sille asetettujen tavoitteiden saavuttaminen vähintään edellyttää. Tehtävät olisivat pääosin strategisia ja vain osittain operatiivisia.
- Aluerajaus voisi olla laajempi, väliraportissa on esitetty 16 kunnan kuulumista metropolihallintoon.

2. Laaja malli

- Metropolihallinto hoitaisi laajasti sen toimialaan kuuluvia tehtäviä. Tehtäväkonaisuus olisi mahdollisimman kattava, monipuolinen sekä toiminnallisesti eheä. Tavoitteena olisi myös, että eri tehtäväalueet tukisivat toisiaan mahdollisimman tehokkaasti. Tehtävät olisivat sekä strategisia että operatiivisia.
- Aluerajaus olisi suppeampi, väliraportissa on esitetty 10 kunnan kuulumista metropolihallintoon (nk. ydinalue).

Vaikutukset poliisin hallintorakenteeseen

Vähimmäistehtävät -mallin alueella toimii nykyisin Helsingin, Länsi-Uudenmaan, Itä-Uudenmaan ja Hämeen poliisilaitokset. Helsinkiä lukuun ottamatta poliisilaitosten alueet muodostuvat useista kunnista. Laaja -mallin alueella toimii kolme ensin mainittua

03.07.2014

poliisilaitosta. Mikäli esitetyt mallit aiheuttavat kuntarajojen muutoksia, aiheutuu niistä muutoksia myös poliisilaitoksien alueisiin.

Poliisin hallintorakenteen päälinjausesityksissä on varauduttu kuntarakenteen muutokseen seuraavalla lausumalla: "Mahdollinen Vantaan, Espoon tai muiden pääkaupunkiseudun kuntien yhdistyminen Helsingin kanssa muuttaisi vastaavasti Helsingin poliisilaitoksen aluetta. Tällöin myös Länsi-, Keski- ja Itä- Uudenmaan yhdistäminen yhdeksi laitokseksi olisi tarkoituksenmukaista."

Edellä esitetty muutos olisi merkittävä toiminnallinen ja hallinnollinen muutos mutta toteutettavissa riittävän pitkän siirtymäajan puitteissa. Kuntien yhdistymisellä on niin ikään vaikutuksia poliisin ja kuntien väliseen yhteistyöhön. Koska kuitenkin poliisilaitokset ovat mahdollisten muutostenkin jälkeen kuntia suurempia, poliisiosaston näkemyksen mukaan kuntien yhdistyminen pääsääntöisesti parantanee yhteistyön edellytyksiä.

Poliisilaitosten näkökulmasta metropolihallinnon kanssa käytävää yhteistyötä olisi mahdollista kehittää yhteiskunnan sisäiseen turvallisuuteen liittyvän nykyisin kunta tai poliisilaitoskohtaisen turvallisuussuunnittelun yhteydessä. Turvallisuussuunnitteluun liittyy kiinteästi myös metropolialueen liikenneturvallisuuden suunnittelu. Yksityisen turva-alan osallistuminen yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen tulevaisuudessa on yhä merkittävämpää metropolialueella mm. joukkoliikenteessä.

Vaikutukset pelastustoimeen

Sisäministeriö on antanut maaliskuussa 2013 valtiovarainministeriölle lausunnon metropolialueen esiselvityksestä (SMDno/2013/570). Ministeriö viittaa pelastustoimen osalta aiemmin lausumaansa ja kiinnittää huomiota siihen, että jatkovalmistelussa on syytä ottaa huomioon kuntarajojen mahdolliset vaikutukset pelastustoimeen sekä liittää kyseisen lausunnon antamisen jälkeen tehdyn sote-ratkaisun vaikutukset ensihoitotoiminnan järjestelyihin.

Maahanmuutto

Molemmissa malleissa segregaatio-, työvoima- ja maahanmuuttoasiat sisällytettäisiin metropolihallinnon ja valtion väliseen metropolisopimukseen. Maahanmuuton aiesopimusta ja pakolaisten vastaanoton järjestämisen vastuita voitaisiin muuttaa niin, että valtion (ELY-keskus) kanssa sopijaosapuolena olisi jatkossa metropolihallinto kuntien sijasta. Kuitenkin metropolihallinnon keskeisin tehtävä segregaation torjunnassa kohdentuisi maankäytön suunnitteluun ja asuntopolitiikkaan. Laajassa mallissa esitetään edellä mainitun lisäksi, että vastuu TE-toimistoissa ja työvoimapalvelukeskuksissa asiakkaina olevista moniongelmaisista henkilöistä siirrettäisiin metropolihallinnolle.

Raportin maahanmuuttoa koskevista esityksistä suurin osa koskee kotouttamista. Maahanmuuttajien kotouttamiseen liittyvät asiat ovat työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla, joten sisäministeriö ei voi ottaa asiaan tältä osin kantaa. Sisäministeriön näkemyksen mukaan väliraportissa tehdyillä esityksillä ei näyttäisi olevan merkittäviä vaikutuksia sisäministeriön vastuulla oleviin asioihin.

Jos valittu malli tehostaisi pakolaisten ja luvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kuntiin sijoittamista, se on sisäministeriön näkökulmasta kannatettavaa ja sillä saavutetaan säästöjä. Työ- ja elinkeinoministeriö pystyy kuitenkin kuntasijoituksista vastaavana viranomaisena parhaiten arvioimaan tehostamismahdollisuudet.

Sisäministeriö kiinnittää huomiota lisäksi siihen, että raportissa ei oteta kantaa miten kunnallisten turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskusten perustaminen ja ylläpito jatkossa hoituisi. Valtion puolelta sopijatahona on Maahanmuuttovirasto. Väliraportissa epäselväksi jää kuitenkin se, olisiko tässäkin tapauksessa kunnallisen puolen sopijatahona metropolihallinto yksittäisen kunnan sijasta. Sisäministeriö esittää, että jatkovalmistelussa asiaa selkeytettäisiin tältä osin, sillä on tärkeää, että sopijapuoli on selkeästi ilmaistu.

03.07.2014

Turvallinen asuin- ja elinympäristö

Turvallisen ja turvalliseksi koetun asuin- ja elinympäristön luominen ja ylläpitäminen vaatii keskeisten toimintojen yhteistä suunnittelua ja koordinaatiota. Työryhmän esitykseen sisältyvät mallit antavat mahdollisuuden kokonaisvaltaisempaan suunnitteluun ja ennalta ehkäisevään turvallisuustyöhön. Turvalliset ja turvallisena pidetyt asuin- ja elinympäristöt edistävät asukkaiden osallisuutta ja sosiaalista koheesiota.

Turvallisen asuin- ja elinympäristön kannalta ennalta ehkäisevä turvallisuustyö on tärkeää. Sillä voidaan merkittävästi parantaa asukkaiden turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta ja vähentää turvallisuusongelmista johtuvia kustannuksia. Tärkeä osa turvallisuustyötä on syrjäytymisen ehkäisy, jonka kohteena ovat yksilöt, yhteisöt ja alueet. Työryhmän ehdotuksessa turvallisuutta parantavien ennalta ehkäisevien toimenpiteiden kohteena on esitetty lähinnä moniongelmaiset henkilöt ja maahanmuuttajat. Asuin- ja elinympäristöjen vahvistaminen ennalta ehkäisevä turvallisuustyö ja sosiaalisen koheesion tukeminen on laaja asia, jonka kohteena ovat kaikki asukkaat. Sillä varmistetaan sekä asukkaiden hyvinvointi ja turvallisuus että alueiden viihtyisyys ja turvallisuus. Metropolihallinto voi toimintojen ja palvelujen kautta joko edistää tai heikentää ihmisten kiinnittymistä asuinalueilleen. Kansainväliset ja kansalliset tutkimukset ja selvitykset osoittavat, että rikokset ja häiriöt kasaantuvat pienille alueille. Esimerkiksi selvitettyä poliisin henkeen ja terveyteen liittyvien tehtävien jakaantumista eräässä suuressa eteläsuomalaisessa kaupungissa vuonna 2009 todettiin, että tehtävistä lähes puolet oli viidessä kaupunginosassa¹. Kaupungissa oli lähes 50 kaupunginosaa.

Työryhmän esittämissä malleissa on otettu kantaa segregaatiorjuntaan. Vähimmäismallissa esitetään erillisen sosiaalisen vahvistamisen toimenpideohjelman laatimista, johon koottaisi eri toimijoiden segregaatiorjuntatoimet. Erillisten toimenpideohjelmien laatiminen on kunnissa saatujen kokemusten perusteella todettu paljon resursseja vaativaksi toiminnaksi, jolla saadaan varsin vähän konkreettisia tuloksia. Tulisikin harkita muita keinoja segregaatioon liittyvien toimintojen kokoamiseksi. Segregaatiorjuntaa tehdään osana kaikkea metropolialueen toiminnan suunnittelua ja palvelujen kehittämistä. Erillinen toimenpideohjelma voi siirtää vastuuta segregaatiorjunnasta pois sieltä, jossa sitä koskevat konkreettiset päätökset tehdään. Segregaatiorjunta painottuu työryhmän esityksessä varsin paljon ns. syrjäytyneiden ja syrjäytymisuhan alla olevien henkilöiden tukemiseen. Segregaatiorjunnan yhteisöllinen ja alueellinen ulottuvuus jää varsin vähälle huomiolle.

Kansliapäällikkö

Päivi Nerg

Ylitarkastaja

Hanne Huvila

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Sisäministeriö SM 03.07.2014 klo 15:30. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

¹ Pelottomat puistot, kodikkaat korttelit. Kaupunkien turvallisuusohjelma. SM julkaisu 33/2010. sivu 65.

03.07.2014

Liitteet

Sisäministeriön lausunto metropolialueen esiselvityksestä, SMDno/2013/570

Tiedoksi

Sisäministeri Räsänen
Valtiosihteeri Anttoora
Erityisavustajat Andersson, Falk ja Nahkala
SM/PO
SM PEO
SM/MMO
SM/STS

17.05.2013

Valtiovarainministeriö

Lausuntopyyntö

SM:n lausunto metropolialueen esiselvityksestä

Valtiovarainministeriö on pyytänyt sisäasiainministeriöltä lausuntoa metropolialueen esiselvityksestä. Lausuntonaan sisäasiainministeriö toteaa seuraavaa.

Poliisitoimi

Metropolialueen esiselvityksessä esitetyillä Helsingin seudun kuntarakenteen muutoksilla on vaikutusta paikallispoliisin hallinnollisiin yksiköihin. Kaikissa esitetyissä vaihtoehtoissa Helsingin kaupunkiin yhdistetään toisia kuntia. Helsingin poliisilaitosalue vastaa tällä hetkellä ja tulevan hallintorakennemuutoksen jälkeenkin Helsingin kaupungin aluetta. Kuntarajoja noudattava poliisilaitosaluejako edellyttäisi siis vähintään Helsingin poliisilaitoksen alueen kuntamuutosta. Poliisin hallintorakenteen päälinjausesityksissä on varauduttu kuntarakenteen muutokseen seuraavalla lausumalla: ”Mahdollinen Vantaan, Espoon tai muiden pääkaupunkiseudun kuntien yhdistyminen Helsingin kanssa muuttaisi vastaavasti Helsingin poliisilaitoksen aluetta. Tällöin myös Länsi-, Keski- ja Itä-Uudenmaan yhdistäminen yhdeksi laitokseksi olisi tarkoituksenmukaista.”

Edellä esitetty muutos olisi merkittävä toiminnallinen ja hallinnollinen muutos mutta toteutettavissa riittävän pitkän siirtymäajan puitteissa. Kuntien yhdistymisellä on niin ikään vaikutuksia poliisin ja kuntien väliseen yhteistyöhön. Koska kuitenkin poliisilaitokset ovat mahdollisten muutostenkin jälkeen kuntia suurempia, sisäasiainministeriön näkemyksen mukaan kuntien yhdistyminen pääsääntöisesti parantane yhteistyön edellytyksiä.

Pelastustoimi

Pelastuslaissa (379/2011) säädetyn mukaisesti sisäasiainministeriö johtaa, ohjaa ja valvoo pelastustointia ja sen palveluiden saatavuutta ja tasoa, huolehtii pelastustoimen valtakunnallisista valmisteluista ja järjestelyistä, yhteen sovittaa eri ministeriöiden ja toimialojen toimintaa pelastustoimessa ja sen kehittämisessä.

Pelastuslain (24 §) mukaan kunnat vastaavat pelastustoimesta yhteistoiminnassa pelastustoimen alueilla ja valtioneuvosto päättää maan jakamisesta pelastustoimen alueisiin ja vahvistetun aluejaon muuttamisesta. Päätöksen aluejaon muuttamisesta valtioneuvosto tekee omasta tai pelastustoimen alueen kuntien

kuntalain mukaisella enemmistöllä tekemästä aloitteesta. Maa on jaettu vuoden 2004 alusta valtioneuvoston päätöksellä 22:een pelastustoimen alueeseen.

Pelastuslaissa säädettyjen pelastustoimen tehtävien lisäksi alueen pelastustoimen pelastuslaitos voi pelastuslaissa säädetyn (27 §) mukaisesti suorittaa ensihoitopalveluun kuuluvia tehtäviä, jos ensihoitopalvelun järjestämisestä yhteistoiminnassa alueen pelastustoimen ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymän kesken on sovittu terveydenhuoltolain (1326/2010) 39 §:n 2 momentin perusteella.

Sisäasiainministeriö kiinnittää huomiota siihen, että metropolialueen kuntajakoselvitysten jatkovalmisteluissa on tarpeen ottaa huomioon kuntarajojen muutosten mahdolliset vaikutukset pelastustoimen alueisiin ja pelastuslaitosten toimintaan sekä pelastuslaitosten osuuteen ensihoitopalveluun kuuluvien tehtävien suorittamisessa. Lisäksi ministeriö kiinnittää huomiota siihen, että esimerkiksi hätäkeskuslaitoksen toiminnan organisoinnilla tulee olemaan välillinen merkitys muiden viranomaisten (esimerkiksi poliisin) toimintojen organisointiin.

Kansliapäällikkö

Päivi Nerg

Henkilöstöpäällikkö

Tiina Kukkonen-Suvivuo

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asiankäsittelyjärjestelmässä. Sisäasiainministeriö SM 17.05.2013 klo 11.23. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Tiedoksi

Sisäasiainministeri Räsänen
Valtiosihteeri Anttoora
Erityisavustajat Andersson ja Nahkala